

Ukrajina a Sýrie – dvě tváře jedné války

Jaroslav Bašta, politik, diplomat, exministr a bývalý velvyslanec v Ruské federaci a na Ukrajině

Když na podzim roku 2013 zabránila Ruská federace rozpoutání „plnohodnotné“ války v Sýrii, dalo se čekat, že Západ přijde s podobným tahem, který zasáhne Rusko na citlivém místě. A netrvalo to tak dlouho. Po vypuknutí masových demonstrací v Kyjevě bylo jen otázkou týdnů, kdy režim Viktora Janukovyče padne. K násilnému převratu došlo v únoru 2014 v době vrcholících Zimních olympijských her v Soči a tato událost je nejen zastínila, ale vyvolala ve Vladimírovi Putinovi nepříjemné vzpomínky na zahájení Letní Olympiády v Pekingu 8. 8. 2008, kdy gruzínský prezident Sakašvili začal krátkou válku v Jižní Osetii.

Ruský prezident zvedl hozenou rukavici a odpověděl anexí Krymského poloostrova. Studená válka, která již několik let představovala možnou hrozbu se stala realitou. Na východě Ukrajiny se již v dubnu rozhořela občanská válka, v níž na jedné straně bojovala ukrajinská armáda podporovaná ideologicky i materiálně Západem proti povstalcům, jimž pomáhalo Rusko. Po sestřelení letadla malajských aerolinií nad povstaleckým územím se konflikt poměrně rychle změnil na urputnou zástupnou válku mezi Spojenými státy a Ruskou federací.

Obě zneprátelené strany se naštěstí neodvážily zapojit do bojů svými vlastními ozbrojenými silami. Osobně se domnívám, že v tom rozhodující roli sehrála nedůvěra ke spojencům na Ukrajině. Američané věděli, že ukrajinská armáda je vojensky neplnohodnotný spojenec, především kvůli nízké bojové morálce. Dobrovolnické prapory financované oligarchy a politickými stranami se ukázaly jako mnohem schopnější, avšak jejich neskrývané sympatie k neonacismu představovaly z dlouhodobého hlediska neřešitelný problém.

O nic lépe na tom na druhé straně nebyl ani ruský prezident Vladimír Putin. Kvůli svému antikomunismu opravdu nehořel touhou podporovat obě „lidové“ povstalecké republiky. Nemohl si však dovolit nechat je na holičkách, zvláště když ukrajinská armáda a dobrovolnické prapory se na ruskojazyčných ukrajinských občanech dopouštěly válečných zločinů. Nicméně povstalec dvakrát v době jejich vítězných ofenziv zastavil v rozletu a zabránil tomu, aby anektovaný Krym sousedil s jejich územím.

Napodruhé se letos v únoru podařilo zahájit postupné zamrazení konfliktu. Chápu, co k tomu vedlo RF, není mi zcela jasná motivace USA. Možná podlehlí naléhání svých evropských spojenců. V každém případě se v průběhu léta obě velmoci dohodly na změně válčiště z Ukrajiny do Sýrie. Domnívám se, že je k tomu vedly následující důvody:

- snížilo se tím riziko nechtěného vyvolání konfliktu nadregionální úrovně
- v poušti lze předvádět i typy zbraní, které nelze použít v hustě obydlených oblastech (dálkové bombardéry, rakety s plochou dráhou letu, prostředky elektronického boje),
- náhodný či záměrný konflikt Američanů s Rusy v Sýrii nebude tak nebezpečný jako by byl na ruské hranici a lze tam pokračovat v zástupné válce (war by proxy), ve které RF podporuje syrského prezidenta Bašára Asada a USA jeho protivníky podporované Tureckem, Saudy a Katarom, teprve budoucnost ukáže, zda mezi jejich chráněnce náhodou nepatří i tzv. Islámský stát.

To, že nové jeviště zástupné války vyhovuje oběma stranám, můžeme poznat z jednoho charakteristického příznaku – v Sýrii na rozdíl od Ukrajiny fungují satelity, takže nejsme odkázáni na slovní popisy a komentáře doprovázené videi natočené mobilními telefony.

Vojenská angažovanost Ruské federace v Sýrii zatím prokázala vysokou efektivitu součinnosti s jedinou organizovanou strukturou v regionu, tedy syrským státem a jeho armádou. Tento relativní ruský úspěch by mohl v budoucnu zhoršit vztahy s USA, které zatím v žádném konfliktu na Blízkém východě tak efektivní nebyly.